

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**F. Cornelii Cvrtilii Cæsarei Consiliarij et Historiographi
Ordinis Eremitarum S. Avgvstini S. Nicolavs Tolentinvs
alijque aliquot eiusdem Ordinis Beati**

Curtius, Cornelius

Antuerpiæ

Liber Tertivs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37243

LIBER TERTIVS.

IN sublime apicem nox intempesta levabat
 Aequali occasum fugiens discrimine & or-
 tum:

Ecce senex properanter adest ad limina templi
 Erectis in calum animis, & in atria Divum.
 Nec longè Vulcanus abest: sed idonea nactus
 Tempora dat signum famulis, & sibilat acri
 Voce sonans, pugnamq; ciens: illi agmine facto
 Assiliunt alis pernicibus, atque seniles
 Allidunt telluri artus: ille impiger, etas
 Quantum longa sinit, sordentia pulvere multo
 Membra levat: rursùm Lemures majore tu-
 multu

Corripiunt hominem invalidum, pulsantq; que,
 trahuntq;
 More canum, quoties damam rapuere fugacem.
 Ille animi compos submisso verbera tergo
 Sustinet, ac tacitus recolit crudelia Christi
 Vulnera, & Antonî plagas, indignaq; Paulli
 Flagra, catenati crepitantia vincula Petri,
 Et tormenta anime, qua sustinuere potentes.
 Assurgit rursùm in plantas, atque increpat altè
 Voce Lares: audita domum vox illa per omnem,
 Auditi strepitus, dum fit concursus ab altis

Ædibus in templum. plebes Vulcania rursum
 Sublatum à tellure senem durissima jactat
 Inter saxa minax, & cornibus ingruit uncis,
 Naribus exspirant ignes, atque ore favillas:
 Sicut in Æneis solet exspirare caminis
 Igneo ad incidem sudans ardore Pyracmon.
 Iam comites adsunt, inopem que in tecta repor-

tant,

Atque manus adhibent medicas, liventia olivo
 Terga limunt, verbiq; patrem solantur amicis.
 Ille ubi convaleuit paulum, licet in validum cru-
 Claudicet, arrepto redit in delubra bacillo,
 Iam senio, & jugi Lemurum certamine fra-
 ctus.

Venerat extremos vitæ mortalis ad annos,
 Multaq; quotidie mortis præfagia, multa
 Ac miranda Deus fama laudiq; futura
 Signa dabat, quæ corde pater defixerat alto.
 Sapius in somnis astrum, flammamq; comantem
 A patria tellure sua transire videbat
 Usque Tolentinum, sacramq; accedere ad aram,
 Ipse ubi consuevit summo libare Tonanti
 Assidue, & manibus superos orare supinis.
 Lumen idem vigilanti etiam seseq; ferenti
 Ad templum toto radians apparuit anno:
 Præcedebat enim sancti vestigia patris,
 Ac sidens altare super, quasi maxima lampas,
 Mobilibus flammis plures ardebat in horas.

Sapè

Sapè quoque in somnis obversabatur imago
Turbarum undatim venientum, & dona ferentium

Ad delubra, suo quæ sunt modò clara sepulcro:
Votaq; cernebat toto suspensa sacello.

Omnia quæ solitus fido recitare sodali,
Esse verebatur Lemurum figmenta, volentum
Talibus illecebris captam deludere mentem.

Sic ut ob id, quod sapè patrem vidisse relatum
est,

Pontifici visum Eugenio, qui rettulit illum
Divorum in numerum, flammâ signanda ca-
manti

Pectora, mirifici casus memorabile signum.

Per totum semestre polo cum Lucifer exit,

Primaq; per tacitas exendit lumina terras,

Sine obitum, summo cantus audire solebat

Æthere, & erectis vigil ad melos auribus, il-
lud

Stabat, ad Eoi solis jubar usque reversum,

Tantaq; cum dulci stillabant gaudia cantu,

Vt grave membrorum, quæ dilabuntur in horas,

Fastidiret onus, cuperetq; evadere vite

Tædia mortalis, finemq; imponere longo

Exsilio, tandemq; epulis accumbere Divum.

Ultima sub vite fugientis tempora summum

Præfectum alloquitur, perque omnia numina:
supplet

Obtestatur, eo in tumultum post fata peracta
Componi sua membra loco, quem ostendens
astrum.

Esse id iudicium Superum, sic velle Tonantem
Dixit; & ex illo numquam removenda sacella
Fatidico monuit morti jam proximus ore.
Prætereo (quia multarum me copia rerum
Vincit) ut invenit latices, & idonea fonti
Seu puteo loca, quæ nulla ars invenerat antè;
Viq; salutare fecit, quas repperit, undas.
Nam medicamen habent, & adhuc potantur
ab agris.

Vt prece sustinuit templum, terramq; ruentem,
Cum patet scrobs alta gravem fecisset hiatus,
Et movisset humum, quæ fundamenta ferebat:
Vt prece restituit lychnum, quem Mulciber alis
Fregerat assumtis, aquila sub imagine totas
Pervolitans ades, sanctiq; habitacula patris.
Vt tenuem victum miseratus, crescere fecit
Pauperis annonam vidua, frumenta q; sacco
Multa gravi; verbis ut tot curaverit agros,
Quot numerare labor. nobis dicenda super-
sunt

Funera, & innocua venerabilis exitus umbra.
Venerat extremam vita securus ad horam
Exiguo languore jacens: fuit ipsa senectus
Morbus, & exhaustis ætas jam frigida mæbris
Præcipit acciri comites, quæ nomina Fratrum

Fecit amor, dulciq; ligans concordia nexu.
 Et sic fatus; Ave fratrum dilecta meorum
 Concio, praesertim tu mi sanctissime Praeses:
 Viximus, ut nostis, totos concorditer annos,
 Et breve concessi tempus decurrimus ævi
 Vnanimis: hujus Christo, qui muneris auctor,
 Solvimus immensas aeterna in sacula grates.
 Advenit mihi summa dies, consortia cogor
 Linquere vestra, suum pietas divina repescit
 Deposita, nobis opus est astare Tonantis
 Ante thronum, vocemq; ejus perferre tremen-
 dam,
 Qua calo, & terris auditur, & aequore, & Orco:
 Vestrarum mihi ferte precum suffragia fratres,
 Et memores estote mei: si forsitan umquam,
 Vt fieri in vitâ solet, imprudentia lasit
 Vos mea, fraterno veniam impertite dolori:
 Et date, quæ Stygios mihi sint munamina contra
 Larvarum incursum, solito mysteria ritu
 Sacrosancta, nihil trepidans audebit acerbos
 Mens istis protecta armis transire per hostes,
 Qui nostrum remorantur iter, qui retia tendunt
 Semper, & objectant quæcumq; repagula possunt.
 Sic senior: stentes illi mandata capeffunt
 Ocyus, & sacra veniunt in veste ministri
 Lumine præmissis bini, pæana canentes.
 Vt chorus expleto stetit ante cubilia cantu,
 Et novit venisse Deum: surrexit aperto

Vertice, & incumbens genibus sic ora resolvit.
 O sacrum, quod scire nefas, quod cogimur omnes
 Credere: sola fides etenim mortalia corda
 Degustare facit, qua sit tua maxima virtus.
 O miro divina modo persona figuris
 Invelata novis, & in hac abscondita formâ
 Visibili, Deitas homini conjuncta sub isto
 Orbe brevi: quam nec calum, quod sustinet
 astra,
 Circuit: o magno major substantia mundo!
 O rerum divine opifex! quem terra, fretum-
 que,
 Quem Titan, quem Luna suum, quem stellifer
 axis
 Prædicat auctorem: qui cum dominaris Olym-
 po,
 Factus es in terris, dictu mirabile! pauper.
 Te nostri te fecit amor tentare labores,
 Tædia, & ærummas hominum, tormenta, ne-
 cemque,
 Infamem crudamque necem: tu sanguino lento
 Funere dignatus nostra succurrere sorti.
 Hic te tantus amor talem, si dicere fas est,
 Quid deceat Regem non est advertere passus.
 Tu Deus es, te sceptrâ decent, insignia tanti
 Imperii: sed tu ratus, es regalibus esse
 Subiectos curare, tuis succurrere: regni
 Signa, quibus nostri reges utuntur, & arma.

Negli-

Negligis, & pietas visa est insigne superbum.
Tum quoque cum domitâ velles ad sidera
morte

Tendere, ne tua gens penitus te orbata ma-
neret

(Sic miranda fuit pietas tua) tradita virtus
Est homini, quâ te in terras deducat Olympo.

Sic dignaris adhuc hominum succedere te-
ctis,

Teq; ipsum nostris epulandum apponere mensis.

Ergo ades o sancta quondam sanctissime Mar-
tha

Hospes, & his membris animi s'que illabere no-
stris.

Sic ait, & misso sacrum sermone recepit.

Cuncta ministeriis ubi sunt solemnibus acta,

Ferte, ait, huc Christi, precor, huc victricia
ferte

Signa, quibus Stygios Manes, & Tartara
vicit.

Cruce erat eximii cultus, argentea vera

Theca crucis, partes cuius concluderat olim

Ipse laborato magnâ ambitione metallo.

Vidit ut allatam, calcem complexus in ulnus

Traxit, & ad moto lacrymans ita rettulit ore.

O lignum, antiqui quod prædicere parentes:

Vnde orta est humana salus, cui tangere Chri-
stum,

Cui perferre Deum licuit, quod sanguine sacro,
 Cui Deitas unita fuit, Regnator Olympi
 Lavit, & aeterno patiens affectit honore.
 Tu comes ejus eras, quando referavit Acon-
 num

Et nostros eduxit avos: cum pervia tandem
 Fecit clausa prius nobis mortalibus astra.
 Te trepidant Erebi Manes: te totus adorat
 Orbis: ad imperium duce te sanctissima ve-
 nit

Progenies Helena: Romam tua fecit imago
 Ad Christi transire jugum, qua sub Iovis
 quondam

Vixerat, & Laribus longo serviverat aeo.
 Supplicium miserorum olim, modo nobile si-
 gnum

Imperii, Regum & populorum insigne super-
 bum.

O felix & fausta dies, quae protulit illud
 Germen humus: tu nata simul cum matre
 Tonantis,

Tu succedis ei, tu sanguinis illius heres.
 Sic fatus, lacrymis intonsa rigantibus ora.
 Interea dum sollicito turba anxia fratrum
 Itaque rediitque gradus, & suprema proximus hora
 In thalamo currit solus Nicolaus agonem
 Fortiter, ecce sonat vox exaudita per omnem
 Lata domum: qualem reddit qui jubilat ore.

Nic

Nec loquitur. Tum magna Parens cum prole,
Paterq;

Augustinus ei sese ostendere, vocantes

Ad superos caelestem animam terrena perosam.

Sic paullo mox ipse pater confessus amœnis

Subridens oculis, & mente arcana volutans

Quæ audierat, quò toto animus se ardore fere-
bat.

Latitæ impatiens igitur properanter adesse,

Qui sacros canerent hymnos, mandavit, & in-
ter

Esallentes divina choros modulamina leto

Mens abiit vultu, Divisq; adjuncta recessit.

Nil opus est nobis ejus portenta referre

Morborum circa omne genus, circum aëra, cir-
cum

Fortunas, & fata hominum contraria, circum

Æquora: nam Divinum nemo est, qui pluribus
umquam

Claruerit signis à tempestate recentum

Christigenum, fidei qui fundamenta fuerunt,

Tempus ad hoc; nec habent ejus miracula fi-
nem.

Affidue fluit hæc virtus uberrima, tamquam

Fontis inexhausti veniens de gurgite flumen.

Sunt qui tercentum referant ostenta relatu

Digna legi: sed nulla potest vigilantia in unos

Contrahere annales, totum quæ facta per orbem

Hæcte-

Hactenus: incertum est, & inexplorabile, quamquam

Insudare velis, totoq; assurgere nixu.

Quodque magis miror: nam que hæc res ardua plusquam

Conari natura queat, mortalia plusquam

Corda hominum sperare ausint, nisi cognita virtus

Spem faceret: rerum annales post fata recessus

Tot memorant animas rursùm in sua corpora facta

Iam tumulo, cum jam inciperet procedere pompa

Funeris, ut dici possit præfectus Averno,

Et solo Manes nutu revocare sepultos,

Atque tribus leges quas vult imponere Patris.

Hinc dubitant qui scire volunt mysteria Divinum,

An Deus infundat rebus vim calidius, unde

Conari hæc ostenta queant: an protinus ipsæ

Vi sibi servatâ faciat, quæcunque videntur

Humanis miranda oculis, & surgere Manes,

Extemplo sanari ægros, considerare fluctus,

Atque procellarum ventos, lapidosaq; solvi

Nubila, ab obsessis Lemures excedere membris.

Sed labor affluxit divina arcana volentium

Rimari, & studium in ventos evanuit audax.

Nam qua scire vetat Deus, explorare nefandum
est.

At quia reliquia (nam quod post fata relictum
est,

Reliquiis nostri nomen posuere) nec omnes,
Nec semper curare solent: extrinseca virtus
Forsitan est, labi à solo consueta Tonante.

His ita decursis pro Religione, supersunt
Arma, quibus calum soboles Matricia tangit.
Quippe, velut celebrant Romam, populosque
Latinos

Scipiadum, & gentis Fabia mavortia facta:
Sic huius splendor generis Picentia regna
Irradians leuat è tenebris, & in aethera tollit.
Orta Tolentini domus hac praecleara tetendit
Latiùs illustrem longinqua per oppida famam,
Atque per ora virum volitans penetravit Iberos,
Ivit ad Euphratem, Boream peragravit & Au-
strum.

Longa patrum series, usque in prisca illa recedens
Saecula vetustatis, cuius vestigia nusquam
Iam superant, prima abscondit primordia gen-
tis.

Vivebat stirps illa prius, quam gloria tantum
Spargeret ista recens lumē: ceu tempore brumae,
Cum deservit hyems, sine fronde & floribus
arbor

Vivit, & exspectat tepidi bona tempora veris.

Non

Non clarebat adhuc : erat in radicibus omnis,
 Quae tulit egregias, postquam labentia calo
 Sacula venerunt, fruges, abscondita virtus.
 Primus in hac Heroum acie Nicolaus in an-
 ram

Venit, agens secum Martem, metuendaque
 Martis

Instrumenta, tubas, & tympana, quadrop-
 dumque

Arma, quibus frontem, lumbos, & pectora cin-
 gunt.

Scuta etiam, longasque sudas, tentoria, curru,
 Et tormenta gravem muris latura ruina.

Nec solum sortitus erat consortia Martis,

Qui solet ardentem nimis in certamina ferris

Sed Pallas consueta gradu procedere lento,

Ac frenare animos, & jungere viribus artem,

Semper erat conjuncta viro, cum bella gerer-
 bat.

Imperio primum Romanae praeclitus aula

Magna sub Eugenio gessisse negotia fertur.

Nam magno tunc are merens genus omne La-
 tinum

Implicuit gravibus bellis, quasi Romulus ab-
 ter

Otia detestans, rigidiisque exercuit armis.

Roma sub hoc sibi visa genus spectare Cethe-
 rum,

*Torquatium, & Decios, & vi sublata Camil-
lum*

*Signa reportantem, Curiosque, & Larte super-
bum*

*Ac spoliis Cossium, Fabios, & magna Quiri-
tum*

*Nomina, qui in pugnam patriis pro legibus
abant.*

*Illi aded fuit ante oculos reverentia legum,
Et commune bonum, gemini que peritia Mar-
tis*

*Scilicet illius, paci qui antiquitus intra
Maenia, & illius bello qui praefuit extra.*

Sed neque tota viri potuit clarescere virtus,

Italiam bellis tunc involventibus omnem:

*Quippe ubi Mars regnat, neque fas, neque iura
loquuntur.*

*Tum Veneti contra Insubres, Insubria con-
tra*

*Tuscorum populos, asperrima bella gerebant,
Arva que belligero flagrabant omnia motu.*

*Tum Genus furor Alphonsum nova regna pe-
tentem*

*Contudit: ingentem meminit Cajeta tumul-
tum,*

*Qua classem ex alto concurrere vertice vidit:
Hispanum hinc, illinc Ligurem, salientibus
undis*

Cum

Cum fremeret magnis totum clangoribus
aquor.

Eugenium verò neque respirare sinebat
Tot casus fortuna ferens. Germanica regna
Concilium gentes ad Basiliensem vocabant,
Pontificemq; ipsum : quem seditiosa Columna
Factio correptis Romam exturbaverat armis.
Græcia Romanas longo qua tempore leges
Oderat, ad nostros cupiens accedere ritus
Tota aderat cum Rege suo, qui litora circum
Ægeum, Ioniumq; fretum diffusa tenebat.
Post Grajos venere Syri, gens proxima ponto
Sidonio, magis expositi Borealibus astris.
Venere Armenii; tellus Aquilonia contra
Sidere sub cancro residens, Garamantas, &
ustos

Æthiopas, quos astra premunt antarctica, mi-
sit.

Has mirata fidem gentes occurrere in unam
Tot populos vidit, tantas Florentia lites
Audiit, & magnis regnorum interfuit actis.
Hunc Veneti, quibus est sollers in rebus ager-
dis

Ingenium, grave iudicium, prudentia, casus
Qua scopulo velut ex alto circumspicit omnes,
Militia fecere Ducem, summumq; Magi struunt
Continuò velut in celebrem productus arenam
Corda ferens generosa leo, qui fronte superba

Rege

Regaliq; supercilio considerat hostem,
 Colligit ingenii vires, se se excitat ipsum,
 Atque tot excelsis, quot habet sacer ille senatus
 Ardet respondere animus : res ardua & in-
 gens,

Cui possunt pauci esse pares : nam parva tueri,
 Et fines proferre, labor durissimus inter
 Tot Reges, qui rem Venetam circum undique
 claudunt.

Imminet à Borea Caesar Germanica secum
 Arma vehens, & Pannonii gens aspera bello.
 Gallus ab occasu, cui sunt latissima regna.
 Parthenopes autem Reges dominantur ab Au-
 stro,

Quæ tellus Hispana subest, Sardoaque, &
 Æne

Insula, & Italia quidquid Diomedis ab oris
 Tenditur ad ripas rapidi procul usque Truenti.
 Quodque magis terrere potest, consinia tan-
 gunt

Hinc Otomanorum regum, qui litora Græca,
 Atq; Asiatica tenent; illinc Arabumq; Syrumq;
 Creta subest Turcorum oculis, maris ultima
 nostri

Insula : Sidoniis Cyprus contermina regnis,
 Qua Sultanus habet rex immanisuetus, &
 atrox,

Et populi nos illi omnes odere, Deumq;.

Cer-

Cerne quibus curis opus est, quo pectore, quam
Viribus: Alcides isto sub pondere, quamquam
Hesperidum nemus, Antaeum, regemque trifur-

mem

Contuderit, quamquam vastarit Pergamam, glo-

vam

Linqueret, & posito fessum se diceret arcu.

Cuncta tamen praesenti animo Nicolaus ad
guem

Maturavit, uti fors & natura poposcit

Temporis ac rerum. nunc praesentabat Achillem,

Nunc Fabium, Pyliumque, senem; sed jugiter An-

gum.

Transit ad Tuscos pro re mutare coactus

Consilium: nec enim possunt insistere semper

Nostrea eadem, sic mos homini, vestigia plantae.

Tum velut in saltum Nemeae, silvamque, Molortia

Illa lues famosa leo, Lernamque, paludem

Hydra ferens longis septem cervicibus ora,

Rura Arno pratenta ferox intraverat anguis,

Qui vorat infantem nudum; timidaque per ardua

Ibat, & incessu sinuabat terga superbo.

Anguis erat dux Insubrum, Ligurumque, Philip-

pus,

Grandia mente agitans, & non contentus arva

Imperio, Tuscos longam obsidione premebat.

Et similis valido, qui fortia robora querit,

Cum quibus obluens explorat cornua, taurum,

Vestig-

Vestigabat opus, nervos ubi tendere posset.
Tunc habuit Medicem trepidans Florentia Co-
smum,

Ere, clientelis, astu, ac sermone potentem;

Auspicio cujus populi utebantur Etrusci.

Hoc duce Romanis igitur Nicolaus ab armis

Solvitur extemplo, Tyrrhenaq; transit ad arma,

Atque init imperii consensu insignia magno.

Exsultant Lydorum animi, qui maxima quon-
dam

Regna ministrabant usq; ad Benacida gentem,

Vsque ad Parthenopes agros, Campanaq; rura

Trans Tyberim, per Picentum montana, per Um-
bros,

Ante Fluentinam miles quàm conderet urbem

Sylla tuus, cui post factum Florentia nomen.

Continuò turmas equitum, peditumq; maniplos

Discutiens, posuit Tyrrhenas ordine gentes:

Nec secus adversos paucis congressibus hostes

Terruit, ac timidus anates, fulicaq; palustres

Exterrere solet, quoties Iovis armiger uncis

Vnguibus, & rostro stagnum circumvolat unco.

Vici, arces, castella, urbes jam mœnia pandunt:

Iam portis exire audent, errare per agros,

Et qui prada prius fuerant, pradantur, euntq;

Vltro laceffitum clausos in mœnibus hostes,

Et raptis passim exuviis sua damna rependunt.

Oppida communi dudum squalentia luētis

Ex-

Exsultant, hostemq; procul letantur abactum,
Sed fortuna viro toties blandita, repente
Induit invidiam: quia consummata videbat
Omnia, qua aeternam poterant producere lau-

dem,

Et quia se virtus tanto jaetabat honore,
Ergo infensa Duci, vultuq; irata maligno
Venit ad Insubres, & sic affata Philippum est.
Res tua apud Tuscos, qua jam vicina triumpho
Pridem erat, adventu Nicolai impulsam relabi
Coepit, & in nihilum tendit: ceu lampadis au-

dor

Mobilis emuncto sensim tabescit olivo.

Hic opus est Nicolao alio. si venerit, omnem
Ipsa operam tibi polliceor, fraudabitur hostis
Spe sua, & in casses virtus cadet irrita nostris.
Hic opus est Nicolao alio. nec plura locuta est.
At quid opus multis? quae fors Heroas ab an-

nis

Sustulit antiquis, hunc sustulit. Adspice qua-

lem

Turnus, & Aeneas, prolesq; Evandria Pallas,
Romulus, & frater, Marius, patrioque super-

bus

Imperio Caesar, qualem Pompejus, & audax
Hannibal interitum, qualem Telamonius au-

jax,

Pelidesq; tulit, qualem fortissimus Heros

Am-

Amphitryoniades, odio Iunonis & astu.

Sic perhibet genus omne hominum, sic omnia
clamant

Sacula, Fortuna gravis est odio saq̄ virtus.

In fidiis igitur captus post mille triumphos

Claustris in obscuro squalentem carcere vitam.

Hic dum vita comes (tam religioſa, piensq̄

Coraviro) Nicolai tibi delubra locavit

Magnifico sumptu: bis sex ubi sacra frequen-
tant

Insignes pietate viri, noctesq̄ diesq̄

Calituum Patri laudem modulantur ad aras.

Cum verò Eugenium portentosa audita move-
rent,

Ut patrem hunc Divum in sortem numerumq̄
referret,

Iſte, ut festa suo fierent celeberrima ritu,

Quinquaginta auri libras & quatuor huius

Centulit in sumptibus operis, regalia dona.

Hac anima in calum dos est satis ampla reverse.

Stipes hic extenta faciens umbracula fronde,

Quanta solet quercus longis altissima ramis,

Arui, & moriens tanta cum laude reliquit

Progeniem trinam: quarum quæ maxima natu

Christophorus, Venetis patri successit in armis.

Hic qualis, quantumsq̄ foret, si cernere tentas,

Ipsum cerne patrem: non degeneravit ab illo,

Ille idem vel major erat: monumenta supersunt

Plurima : nec titulis opus hunc ornare par-
tis.

Nec micat ut stella splendore à sole recepto:
Sed veluti sol luce suâ, qui clarus & ardens
Surgit, & accenso noctem depellit Olympo.
Testari Verona potest, nec Brixia tanti
Est oblita ducis laudes, & fortia facta.
Cinxerat has urbes durâ obsidione Philippo
Malleus Italia, semper se vivere paratus,
Atque inferre gravem magnis cervicibus
ictum.

Omnia qua Mavors solet intentare, labores,
Terrificos casus, rerum dispendia, frugum
Detrimenta, famem, morbos, incendia,
tes

Perpessi ciues, cum vitâ & corpore funditis
Ducebant praeclarè actum, & super esse
bant.

Lux subito tales tenebras patientibus orta
Continuò positus hoc in discrimine rebus
Castra movet Ductor, totisque effulgens
agris

Ingens armatorum acies, auditaq; passim
Classica, & horrifico montes sonuere boatu.
Insubres metus acer agit, per rura ferunt
Præcipites, tamquam nubes Aquilonibus
Etæ.

Cingite gramineâ victori tempora fronde,

Qui colitis ripas Athesis, qui flumina
Mella.

Stet claro, illustri que loco sublime tropaeum

Cum spoliis: isto virtus Heroica cultu est

Digna: triumphales labor hic sibi postulat ar-
cus,

Insignes etiam ludos, quos vestra quotan-
nis

Posteritas celebret mansuro in saecula ritu.

Sicut ad Alphai ripas celebrare solebat

Gens magno Pisae Iovi, Nemeae Lyncur-
gi

Archemoro, Portune tibi tota Hellas in Isth-
mo.

Pro meritis Veneti tantis insignia patres

Oppida Taurisii, campis contermina Sili

Donavere Duci. mox tot splendoribus au-
ctum

Clausit honorato mors immatura sepulcro.

Alter Ioannes tanto dignissima patre

Trogenies, sub Francisco qui Sfortiadarum

Maximus evasit, teneris incepit ab annis

Discere militiam, duroque assuescere Marti.

Ipsa inter primos Aquila sub moenibus altis

Ductor erat, quando Brachium Franciscus ad
urbem

Subdidit, & quando victis Picentibus ivit

Ad Venetos are ingenti conductus, & illis,

Vix puber licet esset adhuc, tamen utilis
mis,

Iam tunc in rebus clavum & magneta regem est,

In subrum cum pro populis post fata Philippi Marte fuit,

Sfortiades Venetum fregit, regna illa
tem

Vsurpare dolo, patria s'q; redegit ad undas: Quam

Cum dedit in pradam castris adversa sep- tellus
tes

Arma Placentinos, urbemq; recepit, & agrum Hebr-

Denique cum factus Princeps in regna Phi- Quem
lippi ferro

Venit, & est summam rerum dititione potius. Semper,

Sfortiades juvenem per tot discrimina veni- Quidq;

Consilio, sermone, fide, belloque potentem, hastam

In signire aliquo praestanti munere adortus, Ant arcu

Connubio nate, & generi decoravit honore. Tynandri

Sic Picena domus tot magnificata triumphis, Tribia v

Venit ad Insabres, & Sfortia signa secuta. Tana viri

Postquam contraxit tanto cum principe
clum quam

Tale, senatorum Praeses letantibus urbis. Luc ex t

Classibus, & sacro patrum applaudente Sa- Memiaq;

tu. Mala, pin

Protinus evasit: tandem, ut maturuit atq; Quiq; si

Vltima, caelesti moriens successit Olympo. La etas

Nicotei proles, Baldus, si res sit is annos, Timis,

Tertia, si granaes animos, & fortia facta, Sim habu

Prati bon

prima, sub armigero, stellis nisi bredere vapum
 est,
 Philippi Marte satus fuerat, sic testabatur imago,
 illa velle studium, sic arma dies crepitantia totos.
 Prælia nec tanti, nec dulcia pignora tanti,
 Quam acrem pendebat equum, quem Punica
 tellus, quem Tagus Hesperius mittit, quem Thracius
 & agrum Hebrus,
 regna quem Calabri saltus: rigido manus aspera
 ferro
 semper, & assiduâ tinctum ferrugine pectus.
 Quidquid eques niti, quidquid pedes ense vol
 entem, hastâ
 Aut arcu, jaculisq; potest, audebat, & ipsos
 honore Tyndaridas levibus poterat prævertere plantis.
 triumpho Pythia vicisset, si tempestate tulissent
 secuta virum præscâ: vicisset Olympia, quam
 incipere quam
 hic ex toto pubes concurreret orbe:
 Miniaq; & ludos Nemeæ: decorandus olivâ,
 Malo, pinu, apio, feruis potanda Latinis
 Qui biberet dignus Romano absinthia ritu,
 Quisq; suam fractis, intraret mœnibus urbem.
 illa etas tot clara viris, tot splendida rebus
 vicinis, & tot bellorum exercita motu,
 non habuit Mavorte parem. plerique feruntur
 Præcipuis hominem tentare armis, quos prætinus egit

Præcipites, velut imbellem sine sanguine
bam.

Si danda Saniis aures ambagibus essent,
Sicinius Dentatus erat, vel fortis & audax
Progenies tua Sordellus Cadmeia Manto.
Namque per Europa populos Sordellus & urbe
Ivit bella gerens, totoque rediit ab orbe
Victor ut Alcides: decus hoc tibi Mantua
tum.

Nec minus à Baldo veniens Antonius, armis
Quam pater impendit studium: meminit
Calabri,

Ipsa Dicarchei meminere litora ponti:
Nam ducis Alphonsi, qui rex post fata parentis
Parthenopen tenuit, miles fuit, omnia securus
Quæ faciunt Heroa ferens, sublimia corda,
Ingenium præstans, solidum, patiensque labo-
rum

Corpus, ut Æacides Pyrrhus, quem sustulit
gos:

Vt Tydeus, & qui vidit stygia aquora
seus.

Est locus Italia prærupta Ceraunia contra,
Sub quibus est Aulon duplici contermina ponto
Dicimus Hydruntem: via quæ brevis, aquæ
ripas:

Angustante suas, est ad Dodonea regna.
Ingruit hæc clades, nostris horrenda diebus:

Qua nisi concursu facto praecisa fuisset
Ante recens gangrana pedem quam figeret al-
tum,

De nostris actum regnis erat: arma repente
Miserat huc magno Turcus molimine, & urbem
Ceperat, ac totos complerat milite campos.

Perculit Italiam subitus pavor: ingemuerunt
Montani Allobroges, in quos velut aggere fracto
Ista lues Italica erat incursum subactis.

Venit in auxilium fidei cum navibus altis
A Ligurum populis Fulgofus origine Pau-
lus,

Venit & Alphonfus secum, velut alter Iason,
Delectos Heroas agens in praelia: quorum
Vnus erat nitidis radians Antonius armis.

Hic terris, pelagoque ingens utrimque tumul-
tus

Factus, & arserunt funesti incendia belli.

Implevere cavas congesta cadavera valles,
Et fumante solo cruor in vicina cucurrit

Aequora, & humano rubuerunt sanguine flu-
tus,

Usque ad Corcyra cautes, Lilybaeaeque saxa.

Vrbs profligato tandem sibi reddita Turco,

Venit Aragonii rursus ad consortia regni.

Gentis habens decus ante oculos Mairicius He-
ros,

Visus in his bellis contra Machometida turbam

Accepisse novas vires, & Tydea, Pyrrhū,
 Ajacem valuisse unus: nec enim fuit usquam
 Turbine qui tali premeret, qui fulmine tanto
 Sterneret audaces Saracenicā semina Turc.
 Talibus Alphonsum meritis Antonius emit:
 Emit & aeternum, quod non delebitur umquam
 Nomen apud celebres rigidi Mavortis alumnus
 Ut bello, sic pace bonus: non aspera tantum
 Arma gubernavit; sed dum regnavit Arago,
 Dum sceptro illius gentis fortuna pepercit,
 Praefuit & populis, doctus componere mores,
 Et tetricas animo leges condire paterno
 More Numae, plebisque graves sedare tum-
 tus.

Dum gradior meditans per nomina clava-
 rorum,

Hujus gentis adest decus immortale suorum
 Iam Franciscus, agens magno duo nomina
 unum

Omine: nam fortes postquam pervenit ad
 nos,

Dicitur Heroum vires habuisse duorum.

Hic Baldo sobrinus erat: hunc vidimus ipse,

Cū foret Italia summis de rebus habendum

Consilium, Romā missum, Sixtiq; ferentem

Ad magnos mandata duces, qui bella gerebant

Adversum Venetos, urbem adventare Cre-
 nam.

Concilii locus iste fuit ; Ferraria verò
 Causa mali fuerat : populos involverat ar-
 mis,
 Dum cupit aligeri fauces evadere Marci.
 Munus id ut magnâ cum majestate peractum,
 Romulei Martis grandes suscepit habenas.
 Tale magisterium, titulos Ecclesia tantos
 Tunc homini Romana dedit, quem scire vide-
 bat
 Pacis & armorum formam, moderamen & ar-
 tem.
 Officio tandem functum, cum Teutonius arma,
 Lite gravi super agrorum consinibus ortâ,
 In nova compulsus rueret de montibus altis,
 Conducere virum Veneti : sed fata dederunt
 Talibus eventum bellis tristem atque cruentum.
 Nam cum sorte pari gentis duo sidera nostræ
 Occubere simul, duri duo fulmina Martis:
 Scilicet hic, & tu nostris Roberte Camœnis
 Deplorate satis ; fati cum nuntia Romam
 Venit fama tui : nam tunc ego templa tenebam
 Trans Tiberim : flevi misero tua funera cantu.
 O funesta dies, quæ vos atrociter ambos
 Sustulit ! infaustis lux annumeranda diebus !
 Quos veteres fasti reprobant, quos aspera fe-
 cit
 Infames fortuna : velut quæ perdidit uno
 Tot Fabios bello, vel quæ Thrasumenia vidit

Pralia, Cannarum exitium, Trebiaque vici-
nam,

Alliaci lacrymas, infandaq; funera, luctus.
Vestra Italidis virtus erat arx: erat ardua m-
les

Externas contra gentes, quas nostra quotan-
nis

Contra regna odii furor immortalibus arma.
Vos flevère hostes etiam: Germania vellet

Non licuisse sibi tantum: neque gloria, vestro
Qua venit ex fato, grata est victoribus ipsis.

Sed Martis facit ista furor: crudelis Enyo
Quid faciat nescit, donec fecisse dolendum est.

Fecistis saltem genus immortale: redundat
Hoc decus, in vestros hac gloria tanta nepotes.

Plura, nec ignoro, memorare propaginis huius
Facta, viros plures, qui prateriere, manent que,

Fas mihi: sed virtus tantum pertaxa laborem
Deficit. hoc specimen satis ostendisse: cha-

racter
Omnibus unus inest: alii discantur ab istis.

Quippe alia gentes aliquos habuere: sed om-
nes

Hac tulit illustres; nec aruita degener artis
Vllus adhuc generis tanti de sanguine venit.

Nec credas armis tantum valuisse, Gigantum
More, quibus sola fecerunt nomina vires:

Iustitiâ, pietate, fide, qua Numina nobis
Con-

Conciliant, quæ nos retinent in pace, valebant
 Tu verò, cui nobilitas antiqua Ioannes,
 Cui nati, cui res opulens, cui fama, decusq;
 Multimodum, quamvis ea, quæ tua prima ju-
 ventus

Eximiâ cum laude tulit, dimiseris arma,
 Non minùs es felix: nec enim secordia rupit
 Hanc operam. Fortuna fuit, quæ regna guber-
 nat,

Quam damnare nefas: magni Fortuna To-
 nantis

Est ancilla; Dei nutum cognoscit, & implet.
 Sed tamen hoc damnum lucro meliore repen-
 dit,

Et facit, ut claris aliquod majoribus addas
 Non vulgare decus: nam dum tua provida cura,
 Hac fieri monumenta jubet (cano namque
 tuorum

Te monitore patrum laudes) bene consulit illis,
 Et prohibet nasci tantarum obliviam rerum.

Hoc est jure tuum, quod es illustrator avorum:
 His titulis, splendore isto fraudabere num-
 quam.

Adde, quod in tanto regnorum turbine, rebus
 Sors tibi servatis (tecum jam leniter egit)
 Tempora, quæ gravibus studiis impendere pos-
 sis,

Gallorum sub rege dedit: dedit otia sanctæ

Plena voluptatis, quæ sunt concessa volenti
(Quisquis is est : nam Regis amor completi-
tur omnes)

Degere felices sine seditionibus annos.
Et licet anguigero fueris pars magna senatus
Sub Duce, militiâ quamquam decoreris equi-
stri,

Non tamen ad sacros clausa est tibi semita for-
tes.

Nam neque militiam, nec magna negotiar-
gum

Explodit virtus : sanctæ verò omnia musæ,
Quæ virtus concedit, amant. lege præterita-
rum

Tempora, & annales rerum, conjuncta videlicet
Martia Pieridum studiis, & cantibus arma.
Iulius armorum columen, qui stravit ab oris
Hesperiiis, usque ad Tigrim, terramque fremitu-
que,

Dum gereret totum bella illa audita per orbem,
Scribendis operam libris dabat. inter Eoos
Magnus Alexander populos, arma inter & ho-
stes,

Dum litui clangore tonant, incumbit Homero.
Dum manus una tenet gladium, manus altera
librum,

Perlegit armatus pugnas Danaumque Phry-
gumque.

Bella suis igitur non interdicit Apollo,
 Et sinit Aonides castris assuescere Musas.
 Ad Martem Musasq; simul te gloria patris
 Excitat; ipse etenim studium sectatus utrum-
 que est.

Nam tener illustri sub preceptore Latino
 Indulsit sermoni operam: genitore sub ipso,
 Qui fuit armorum nulli splendore secundus,
 Militia, & virides bellando exercuit annos.
 Mox ubi majori jam major tempore virtus
 Affuit; illustres animo versare triumphos
 Coepit, & ad magnos iter est ingressus honores.
 Sicut prima leo cum jam pertransiit etas,
 Quam primum incuruos duris mucronibus
 ungues

Invaluisse videt, jam non dignatur inermes
 Debellare feras: tauros pradatur & ursos.
 Sfortiadum princeps, qui tunc victricibus ar-
 mis

Insubrum Dux factus erat, cum mittere Regi
 Villet Aragonio Campana in regna reverso
 Suppetias contra Andegavos, praefectus agendis
 Est pater auxiliis, magnarum exordia rerum.
 Hunc Picentis adhuc ripa meminere Truenti:
 Fudit ubi Picenine tuas Iacobe phalanges.
 Troja virum meminit: meminit Nuceria, quando
 Iunctus Aragonis Gallorum ingentia castra
 Fudit equis tribus in belli fervore peremtis.

Correpto in pugnam clypeo pedes iuit, & ho-
stem

Sic contrivit, uti segetem solet horrida grande.

Rursus ad Insubres rediens, eques atque sen-
tor

Protinus evasit, duplici decoratus honore.

Mox adversa virum rapuerunt fata relicto

Semine præclaro sexus utriusque: sed in te

Tota Tolentini domus inclinata recumbit.

Tu generis columen; tu viva parentis imago:

Vnde, velut quandoque nemus descendit ab una

Arbore, proveniat series æterna nepotum.

Ergo, age, sublimes animos, innataq; genti

Martia corda tua discas, ut tempora poscunt,

Ad placidum vitæ genus inclinare quietæ.

SYN-